

POSTANOWIENIE

Dnia 17 stycznia 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosława Wysocka (przewodniczący)

SSN Grzegorz Misiurek

SSN Kazimierz Zawada (sprawozdawca)

w sprawie z wniosku Skarbu Państwa - Państwowego Gospodarstwa Leśnego
Lasów Państwowych Nadleśnictwa Z.

przy uczestnictwie P. R., U. W., H. S. i D. W.

o stwierdzenie nabycia własności nieruchomości przez zasiedzenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 17 stycznia 2019 r.,

skargi kasacyjnej uczestników postępowania

od postanowienia Sądu Okręgowego w B.

z dnia 16 lutego 2017 r., sygn. akt II Ca (...),

**uchyla zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę Sądowi
Okręgowemu w B. do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 25 maja 2016 roku Sąd Rejonowy oddalił wniosek Skarbu Państwa - Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasów Państwowych - Nadleśnictwo Z., o stwierdzenie zasiedzenia oznaczonej we wniosku nieruchomości. Sąd Okręgowy na skutek apelacji wnioskodawcy postanowieniem z dnia 16 lutego 2017 r. zmienił to orzeczenie i stwierdził, że Skarb Państwa nabył z dniem 1 stycznia 1967 r. przez zasiedzenie własność wskazanej we wniosku

nieruchomości, położonej w miejscowości G. - składającej się z działek oznaczonych w ewidencji gruntów i budynków numerami: 148/1 LP, las, o powierzchni 8,2550 ha; 148/2 LP, las, o powierzchni 8,6730 ha; 148/3 LP, las, o powierzchni 12,1120 ha; 149/4 LP, las, o powierzchni 0,5327 ha; 149/12 LP, las, o powierzchni 28,5200 ha - dla której Sąd Rejonowy prowadzi księgę wieczystą nr (...).

Wiosną 1945 r. władze państwowe przejęły należący do W. R. - poprzednika prawnego uczestników - majątek położony w G. o łącznej powierzchni 146,900 ha. Wchodzące w skład tego majątku grunty leśne o powierzchni 57,4000 ha, których dotyczy wnioski o zasiedzenie, zostały przekazane Nadleśnictwu Z.. Przejęcie przez państwo majątku W. R. nastąpiło z powołaniem się na art. 2 ust. 1 lit. e dekretu z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz.U.1945.3.13 - dalej: „dekret o reformie rolnej”). Na podstawie zaświadczenia Wojewódzkiego Urzędu Ziemskiego (...) w B. z dnia 25 lutego 1946 r. Skarb Państwa został w dniu 27 lutego 1946 r. wpisany do księgi wieczystej prowadzonej dla przejętych nieruchomości jako właściciel.

W dniu 22 grudnia 2004 r. uczestnik postępowania P. R. złożył wniosek do Wojewody (...) o ustalenie, że nieruchomości należące do W. R. nie podlegały działaniu dekretu o reformie rolnej. Wniosek ten był przedmiotem kilku negatywnych dla wnioskodawcy decyzji organów administracyjnych i dwóch uchylających negatywne decyzje wyroków sądów administracyjnych. Ostatecznie Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi decyzją z dnia 14 października 2008 r. orzekł co do gruntów rolnych o powierzchni 89,942 ha, że nie podpadały one pod działanie dekretu o reformie rolnej, a co do gruntów leśnych o powierzchni 57,4000 ha umorzył postępowanie. Umorzenie postępowania w tym zakresie nastąpiło dlatego, że lasy i grunty leśne o obszarze powyżej 25 ha stanowiące własność osób, których grunty rolne były objęte zakresem zastosowania art. 2 ust. 1 lit. e dekretu o reformie rolnej, podlegały przejęciu na własność Skarbu Państwa nie na podstawie tego dekretu, lecz na podstawie dekretu z dnia 12 grudnia 1944 r. o przejęciu niektórych lasów na własność Skarbu Państwa (Dz.U.1944.15.82 - dalej: „dekret o przejęciu lasów”), a sprawy o stosowanie się do danej nieruchomości przepisów dekretu o przejęciu lasów, inaczej niż sprawy o stosowanie się do danej nieruchomości

przepisów dekretu o reformie rolnej, nie należały i nie należą do drogi administracyjnej, lecz do właściwości sądów powszechnych.

W dniu 3 lutego 2009 r. uczestnicy złożyli pozew o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym. Proces w tej sprawie zakończył się wyrokiem Sądu Okręgowego z dnia 13 września 2012 r., na podstawie którego uczestnicy zostali ujawnieni w księdze wieczystej jako właściciele spornych nieruchomości. Następnie uczestnicy wytoczyli powództwo przeciwko Skarbowi Państwa - Nadleśnictwu Z. o zapłatę z tytułu zwrotu pożytków uzyskanych przez Skarb Państwa w czasie bezprawnego posiadania spornych nieruchomości.

Sąd Rejonowy przyjął, że Skarb Państwa uzyskał samoistne posiadanie spornych gruntów w 1945 r. w złej wierze. Wymagany do zasiedzenia w świetle właściwych przepisów termin posiadania nieruchomości, której posiadanie zostało uzyskane w złej wierze, nie biegł jednak do dnia 31 sierpnia 1980 r., ze względu na istnienie w tym czasie - w którym nie było sądownictwa administracyjnego - stanu niepozwalającego W.R. i jego następcom prawnym na aktywne dochodzenie ochrony swych praw. Stan ten Sąd Rejonowy zakwalifikował jako stan siły wyższej w rozumieniu najpierw art. 277 pkt 4 Kodeksu zobowiązań (Dz.U.1933.82.589 - dalej: „k.z.”), później art. 109 pkt 4 Przepisów ogólnych prawa cywilnego (Dz.U.1950.34.311 - dalej: „p.o.p.c.”), a następnie art. 121 pkt 4 k.c. Wymagany do zasiedzenia nieruchomości objętej w posiadanie w złej wierze termin posiadania zaczął biec dopiero w dniu 1 września 1980 r. Wynosił on początkowo dwadzieścia lat (art. 172 k.c. w pierwotnym brzmieniu), a następnie, od 1 października 1990 r. (art. 172 k.c. w brzmieniu obowiązującym od tego dnia), trzydzieści lat, i nie upłynął, ponieważ został przerwany przez złożenie w dniu 22 grudnia 2004 r. wniosku do Wojewody (...) o ustalenie, że nieruchomości należące do W. R. nie podlegały działaniu dekretu o reformie rolnej.

Sąd Okręgowy, inaczej niż Sąd Rejonowy, uznał, że nie było podstaw do stwierdzenia istnienia do dnia 31 sierpnia 1980 r. stanu wstrzymującego bieg zasiedzenia spornej nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa. Według Sądu Okręgowego, stan siły wyższej w rozumieniu art. 121 pkt 4 k.c. oraz poprzedzających go przepisów, wstrzymujący bieg zasiedzenia, zawsze musi

wynikać z indywidualnych okoliczności dotyczących bezpośrednio zainteresowanych odzyskaniem nieruchomości właścicieli lub ich następców prawnych. W tym kontekście Sąd Okręgowy, odmawiając zastosowania w sprawie art. 121 pkt 4 oraz jego wcześniejszych odpowiedników, podkreślił w szczególności, że podstawą przejęcia przez Skarb Państwa nieruchomości W. R. nie była decyzja administracyjna, jak też wyeksponował to, iż W.R. oraz jego następcy prawni nie podejmowali żadnych kroków prawnych bezpośrednio w celu odzyskania spornej nieruchomości aż do dnia wytoczenia powództwa o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym (3 lutego 2009 r.). Wniosek do Wojewody (...) z dnia 22 grudnia 2004 r. nie był w ocenie Sądu Okręgowego środkiem prawnym bezpośrednio zmierzającym do odzyskania spornej nieruchomości. Postępowanie administracyjne wszczęte wskutek złożenia tego wniosku nie mogło mieć wpływu na orzeczenie w niniejszej sprawie. W konsekwencji Sąd Okręgowy, przyjmując, że bieg dwudziestoletniego, właściwego w okolicznościach sprawy terminu zasiedzenia rozpoczął się w dniu 1 stycznia 1947 r., stwierdził jego upływ z dniem 1 stycznia 1967 r. i orzekł o nabyciu przez Skarb Państwa własności oznaczonej we wniosku nieruchomości z tym dniem.

W skardze kasacyjnej uczestnicy postępowania zarzucili Sądowi Okręgowemu naruszenie w wydany postanowieniu przepisów art. 121 pkt 4, art. 123 § 1 pkt 1, art. 172 § 1 i 2 i art. 175 k.c., art. 8 dekretu o reformie rolnej oraz § 5 rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 1 marca 1945 r. w sprawie wykonania dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 6 września 1944 r. o przeprowadzeniu reformy rolnej (Dz.U.1945.10.51 - dalej „rozporządzenie w sprawie wykonania dekretu o reformie rolnej”). Istotą skargi kasacyjnej są twierdzenia o istnieniu w sprawie w okresie do dnia 31 sierpnia 1980 r., wbrew stanowisku zajętemu w zaskarżonym postanowieniu, stanu kwalifikującego się jako stan siły wyższej w rozumieniu art. 121 pkt 4 k.c. - wstrzymującego, stosownie do tego przepisu w związku z art. 175 k.c., bieg terminu zasiedzenia. Ponadto skarżący zakwestionowali pogląd Sądu Okręgowego, z którego wynika niemożność przerwania, w świetle art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w związku z art. 175 k.c. oraz § 5 rozporządzenia w sprawie wykonania dekretu o reformie rolnej i art. 8 dekretu o reformie rolnej, biegu terminu zasiedzenia przez

złożenie do Wojewody [...] w dniu 22 grudnia 2004 r. wniosku o ustalenie, że nieruchomości należące do W. R. nie podlegały działaniu dekretu o reformie rolnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Kodeks cywilny niemiecki obowiązujący w miejscu położenia majątku W. R. w czasie przejęcia tego majątku przez władze państwowe zacieśniał nabycie nieruchomości przez zasiedzenie do przypadków samoistnego posiadania nieruchomości trwającego lat trzydzieści przez osobę wpisaną w księdze wieczystej jako właściciel (tzw. zasiedzenie księgowe lub hipoteczne, § 900). W tym stanie prawnym bieg zasiedzenia na rzecz Skarbu Państwa mógł się więc rozpocząć dopiero 27 lutego 1946 r.

Przepisy dekretu z dnia 11 października 1946 r. - Prawo rzeczowe (Dz.U.57.319 - dalej: „pr. rzecz.”), który wszedł w życie 1 stycznia 1947 r., nie tylko ujednoliciły, ale także znacznie uprościły regulację zasiedzenia nieruchomości w porównaniu z dotychczas obowiązującym stanem prawnym na ziemiach polskich, pochodzącym z okresu zaborów. Wiązało się z tym rozszerzenie zakresu zastosowania instytucji zasiedzenia. Artykuł 50 pr. rzecz. stanowił, że kto posiada nieruchomość przez lat dwadzieścia, nabywa jej własność, chyba że w chwili objęcia nieruchomości w posiadanie był w złej wierze (§ 1); temu, kto posiada nieruchomość przez lat trzydzieści, nie można zarzucać złej wiary (§ 2). W myśl zaś art. 51 pr. rzecz., kto bez ważnej podstawy został wpisany do księgi wieczystej jako właściciel, nabywa własność, jeżeli jest od lat dziesięciu wpisany i ma od lat dziesięciu nieruchomość w posiadaniu, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze (§ 1); po upływie lat dwudziestu nie można wpisanemu posiadaczowi zarzucać złej wiary (§ 2). Z dniem 1 stycznia 1965 r. przepisy te zostały zastąpione art. 172-178 k.c.; od 1 października 1990 r. istotnie zmienionymi, w szczególności w zakresie dotyczącym terminów zasiedzenia (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2002 r., III CZP 72/01).

Wszystkim wskazanym w tym czasie zmianom stanu prawnego w dziedzinie zasiedzenia towarzyszyły normy intertemporalne (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2006 r., III CZP 100/05).

Do biegu zasiedzenia zgodnie z art. 175 k.c. stosuje się oprócz art. 173 i 176 k.c. odpowiednio przepisy o biegu przedawnienia roszczeń. Podobne uregulowanie zawierał art. 53 pr. rzecz. Konsekwencją wskazanego odesłania jest możliwość odpowiedniego stosowania do biegu zasiedzenia w okresie przed 1 stycznia 1965 r. m.in. art. 277 pkt 4 k.z. oraz art. 109 pkt 4 p.o.p.c. stanowiących, że bieg przedawnienia nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu względem wszelkich roszczeń, gdy z powodu zawieszenia wymiaru sprawiedliwości albo siły wyższej nie można ich dochodzić przed sądami polskimi - a do biegu zasiedzenia w okresie od 1 stycznia 1965 r.: art. 121 pkt 4 k.c. przewidującego, iż bieg przedawnienia nie rozpoczyna się, a rozpoczęty ulega zawieszeniu co do wszelkich roszczeń, gdy z powodu siły wyższej uprawniony nie może ich dochodzić przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw danego rodzaju - przez cały czas trwania przeszkody. Dopuszczalność stosowania do biegu zasiedzenia wymienionych przepisów odpowiada podstawowym założeniom instytucji zasiedzenia. Skutkiem upływu terminu zasiedzenia jest utrata własności rzeczy na korzyść samoistnego posiadacza rzeczy w wyniku niewykonywania przez właściciela swych uprawnień w terminie zasiedzenia. Bieg zaś terminu prawa materialnego z ujemnymi konsekwencjami dla określonej osoby można zaakceptować o tyle tylko, o ile osoba ta ma - zgodnie z paremią *agere non valenti non currit praescriptio* - możliwość przeciwdziałania skutkom upływu terminu (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2004 r., III CZP 101/03, 28 października 2004 r., III CK 461/03, 13 października 2005 r., I CK 162/05, 5 lutego 2009 r., I CSK 331/08, 16 lutego 2012 r., III CSK 208/11, 4 kwietnia 2014 r., II CSK 410/13, 17 stycznia 2019 r., IV CSK 535/17).

Na równi ze stanem siły wyższej (stanem zawieszenia wymiaru sprawiedliwości), uniemożliwiającym uprawnionemu dochodzenie swych roszczeń przed sądem lub innym organem i powodującym - w konsekwencji - zawieszenie biegu przedawnienia oraz zasiedzenia, traktuje się w orzecznictwie niezależny od właściciela, wywołany uwarunkowaniami politycznymi, obiektywny, o powszechnym zasięgu oddziaływania stan niemożności efektywnego dochodzenia w okresie powojennym w niektórych sytuacjach zwrotu rzeczy od Skarbu Państwa na drodze prawnej. Według utrwalonego w orzecznictwie stanowiska, stwierdzenie

takiego stanu musi uwzględniać indywidualną ocenę sytuacji właściciela. W PRL taki stan mógł być w szczególności wynikiem niemającej podstaw prawnych praktyki wyłączenia niektórych spraw z drogi sądowej i rozpoznawania ich w postępowaniu administracyjnym, niedostępności środków prawnych pozwalających skutecznie podważyć wadliwe decyzje administracyjne (brak sądowej kontroli decyzji administracyjnych), przynależności właściciela do grupy osób dyskryminowanych lub represjonowanych z przyczyn polityczno-ustrojowych i ówczesnej powszechnej praktyki stosowania prawa niezapewniającej tym osobom realnych możliwości uzyskania korzystnego rozstrzygnięcia. Powołanie się ogólnie na ówczesną sytuację polityczną uznaje się za niewystarczające do wykazania stanu uzasadniającego zastosowanie art. 121 pkt 4 k.c. lub jego wcześniejszych odpowiedników (zob. w szczególności uchwała pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z dnia 26 października 2007 r., III CZP 30/07, oraz postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 30 października 2008 r., II CSK 241/08, 22 listopada 2011 r., III CSK 26/11, 11 grudnia 2013 r., IV CSK 184/13, 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 519/13, 17 stycznia 2019 r., IV CSK 535/17).

Zarówno przepisy dekretu o reformie rolnej, jak i przepisy dekretu o przejęciu lasów przewidywały przejście na własność Skarbu Państwa nieruchomości objętych zakresem zastosowania tych aktów z mocy prawa w dniu ich wejścia w życie (zob. w związku z tym np. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 17 lutego 2011 r., III CZP 121/10). W tym kontekście istotne z punktu widzenia nabycia nieruchomości w wyniku zasiedzenia przez Skarb Państwa jest uprzednie rozstrzygnięcie, że dana nieruchomość nie podlegała działaniu dekretu o reformie rolnej lub dekretu o przejęciu lasów. Tylko bowiem wtedy, gdy dana nieruchomość została przejęta przez państwo, mimo iż jej własność nie przeszła z mocy właściwego dekretu na Skarb Państwa, można zasadnie rozważać nabycie własności tej nieruchomości przez Skarb Państwa na podstawie przepisów o zasiedzeniu. Zgodnie z § 5 rozporządzenia w sprawie wykonania dekretu o reformie rolnej, o tym, czy dana nieruchomość lub jej część wchodziła w skład nieruchomości ziemskiej w rozumieniu art. 2 ust. 1 lit. e dekretu o reformie rolnej rozstrzyga się w drodze decyzji administracyjnej (por. uchwała składu siedmiu sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 10 stycznia 2011 r., OPS 3/10, oraz wyrok Sądu

Najwyższego z dnia 26 września 2013 r., II CSK 14/13). W rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z dnia 20 stycznia 1945 r. w sprawie wykonania dekretu Polskiego Komitetu Wyzwolenia Narodowego z dnia 12 grudnia 1944 r. o przejęciu niektórych lasów na własność Skarbu Państwa (Dz.U.1945.4.16) brak przepisu o treści odpowiadającej § 5 rozporządzenie w sprawie wykonania dekretu o reformie rolnej. Takiego przepisu, który by wymagał rozstrzygnięcia decyzją administracyjną o tym, czy dana nieruchomość podlegała przepisom dekretu o przejęciu lasów, nie ma również w żadnym w innym akcie prawnym.

W odniesieniu do przypadków, w których do odzyskania od Skarbu Państwa nieruchomości przez byłego właściciela lub jego następców prawnych konieczne było wyeliminowanie z obrotu prawnego ostatecznej decyzji orzekającej o przejściu własności nieruchomości na Skarb Państwa lub stwierdzenie decyzją administracyjną, że dana nieruchomość nie podlegała działaniu aktu normatywnego przewidującego nacjonalizację *ex lege*, przyjmowany jest szeroko w orzecznictwie pogląd, że stan powodujący zawieszenie biegu terminu zasiedzenia na podstawie art. 121 pkt 4 k.c. lub jego wcześniejszych odpowiedników, istniał w zasadzie do 31 sierpnia 1980 r., tj. do dnia poprzedzającego dzień, w którym otwarła się możliwość sądowej kontroli decyzji administracyjnych, wskutek wejścia w życie ustawy o NSA i powstania sądownictwa administracyjnego (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2003 r., V CK 13/03 i V CK 24/03, 11 grudnia 2013 r., IV CSK 184/13, 23 maja 2013 r., I CSK 619/12, 10 kwietnia 2014 r., IV CSK 519/13, 17 stycznia 2019 r., IV CSK 535/17).

Mimo iż w orzecznictwie sądowym z okresu po 1989 r. przyjmuje się, że spory o to, czy określona nieruchomość podlegała dekretowi o przejęciu lasów rozpoznawane są na drodze sądowej, to wcześniej praktyka była inna. Spory o to, czy nieruchomość podlegała wymienionemu dekretowi były rozstrzygane - choć nie było ku temu podstaw, wobec braku w tym zakresie przepisu o treści odpowiadającej § 5 rozporządzenia w sprawie wykonania dekretu o reformie rolnej - na drodze administracyjnej, tak jak spory o przynależność do gruntów podlegających dekretowi o reformie rolnej (por. wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 6 sierpnia 1999 r., IV S.A. 138/98; uchwały Sądu Najwyższego z dnia 27 września 1991 r., III CZP 90/91, 22 kwietnia 1994 r., III CZP

50/94, 27 kwietnia 1994 r., III CZP 54/94; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 17 września 1999 r., I CKN 538/99).

W konsekwencji w czasie utrzymywania się tej błędnej praktyki sytuacja W.R. i jego następców prawnych pod względem możliwości odzyskania nieruchomości od Skarbu Państwa nie różniła się od sytuacji osób, w przypadku których konieczne do odzyskania nieruchomości było stwierdzenie decyzją administracyjną, że dana nieruchomość nie podlegała działaniu dekretu o reformie rolnej. Wbrew zatem stanowisku zajętemu w zaskarżonym postanowieniu, to że rozporządzenie wykonawcze do dekretu o przejęciu lasów inaczej niż rozporządzenie wykonawcze do dekretu o reformie rolnej nie zawierało przepisu kierującego sprawą o podleganie nieruchomości działaniu dekretu o przejęciu lasów (teoretycznie istniała więc możliwość rozstrzygnięcia takiej sprawy przez sąd), nie dawało podstaw do tego, aby w okresie, w którym niedostępna była sądowa kontrola decyzji administracyjnych, inaczej oceniać możliwość biegu zasiedzenia na rzecz Skarbu Państwa przeciwko właścicielom nieruchomości leśnych, a inaczej możliwość biegu zasiedzenia na rzecz Skarbu Państwa przeciwko właścicielom nieruchomości ziemskich. W pierwszym przypadku nie znajdować podstaw do zastosowania art. 121 pkt 4 w związku z art. 175 k.c. i obowiązujących wcześniej ich odpowiedników, a w drugim przypadku stosować te przepisy (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2003 r., V CSK 13/03 i V CSK 24/03).

Niewątpliwie stwierdzenie stanu uzasadniającego zastosowanie art. 121 pkt 4 w związku z art. 175 k.c. i obowiązujących wcześniej ich odpowiedników wymaga, zgodnie z przyjmowaną w orzecznictwie wykładnią tych przepisów, uwzględnienia indywidualnej sytuacji właściciela, w związku z czym w ramach dokonywanej oceny w tym zakresie przez sąd istotne znaczenie może mieć aktywność właściciela przejawiająca się w próbach odzyskania nieruchomości, niemniej brak takiej aktywności nie sprzeciwia się zastosowaniu tych przepisów, gdy w danej sytuacji efektywność ewentualnych działań właściciela była mało prawdopodobna.

Sąd Okręgowy nie znajdując w sprawie podstaw do stwierdzenia zawieszenia biegu zasiedzenia do dnia 31 sierpnia 1980 r. (a ściślej – do nierozpoczęcia się biegu zasiedzenia do tego dnia) dopuścił się zatem

zarzucanego w skardze naruszenia art. 121 pkt 4 w związku z art. 175 k.c., a w konsekwencji - także naruszenia art. 172 § 1 i 2 k.c.

Nie można natomiast podzielić zawartego w skardze zarzutu naruszenia przez Sąd Okręgowy art. 123 § 1 pkt 2 w związku z art. 175 k.c. przez przyjęcie, że wniosek uczestnika z dnia 22 grudnia 2004 r. do Wojewody (...) o ustalenie, iż nieruchomości należące do W. R. nie podlegały działaniu dekretu o reformie rolnej, nie mogłyby przerwać biegu terminu zasiedzenia przeciwko uczestnikom, gdyby termin ten wcześniej nie upłynął.

We wszystkich tych przypadkach, w których skuteczne dochodzenie roszczenia wobec Skarbu Państwa o wydanie przejętej nieruchomości jest uzależnione od uprzedniej, warunkującej legitymację powoda decyzji administracyjnej - eliminującej z obrotu prawnego ostateczną decyzję orzekającą o przejściu własności tej nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa lub stwierdzającej, że nieruchomość nie podlegała działaniu dekretu o reformie rolnej - wnioski o wydanie takiej decyzji mieści się w kategorii czynności przerywających, zgodnie z art. 123 § 1 pkt 1 k.c. w związku z art. 175 k.c., bieg zasiedzenia tej nieruchomości na rzecz Skarbu Państwa (por. orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2001 r., IV CSK 307/01, 29 września 2004 r., II CK 18/04, 5 kwietnia 2012 r., II CSK 395/11, 3 grudnia 2015 r., III CSK 355/15, 2 lutego 2017 r., I CSK 81/16). Hipotezą normy wynikającej z art. 123 § 1 pkt 1 w związku z art. 175 k.c. są objęte wszelkie czynności, których podjęcie jest niezbędne w płaszczyźnie prawnej, do odzyskania przez właściciela nieruchomości od jej posiadacza samoistnego bez tytułu prawnego (wydania właścicielowi nieruchomości przez tego posiadacza). Wniosek, o którym mowa, stanowi czynność przed innym niż sąd organem powołanym do rozpoznawania spraw danego rodzaju, przedsięwziętą bezpośrednio - w rozumieniu art. 123 § 1 pkt 1 k.c., aktualnym także przy stosowaniu tego przepisu w związku z art. 175 k.c. - w celu dochodzenia przez właściciela swego prawa (por. co do wykładni przewidzianej w art. 123 § 1 pkt 1 k.c. przesłanki „bezpośredniego” podjęcia czynności: uchwała Sądu Najwyższego z dnia 16 stycznia 2004 r., III CZP 101/03).

Tak samo należałoby ocenić wniosek o wydanie decyzji administracyjnej stwierdzającej, że nieruchomość leśna, przejęta przez Skarb Państwa od wnioskodawcy w ramach działań nacjonalizacyjnych nie podlegała dekretowi o przejęciu lasów, złożony w okresie utrzymywania się błędnej praktyki rozstrzygania sporów o przynależność do gruntów podlegających temu dekretowi na drodze administracyjnej, tak jak sporów o przynależność do gruntów podlegających dekretowi o reformie rolnej.

Nie ma natomiast podstaw do analogicznej oceny takiego wniosku złożonego, tak jak to miało miejsce w niniejszej sprawie, po zmianie błędnej praktyki, w okresie, kiedy zgodnie z prawidłową wykładnią, spory o przynależność do gruntów podlegających dekretowi o przejęciu lasów, są rozstrzygane przez sądy powszechne.

Ze względu na zasadność części podstaw kasacyjnych Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 13 § 2 k.c. orzekł jak w sentencji.